

В. В. Готра,
д. е. н., професор, Ужгородський національний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9063-3885>
У. В. Росола,
к. е. н., доцент, Мукачівський державний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7721-2755>
В. Ю. Смочко,
к. е. н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0319-9783>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.19.39

СУЧАСНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ДРАЙВЕР ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

V. Gotra,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Uzhhorod National University
U. Rosola,
PhD in Economics, Associate Professor, Mukachevo State University
V. Smochko,
PhD in Economics, Associate Professor, Uzhgorod Trade
and Economic Institute of State University of Trade and Economics

MODERN INNOVATION POLICY AS A DRIVER OF THE MECHANISM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY

У статті обґрунтовано необхідність формування сучасної інноваційної політики як ключового драйвера механізму інноваційного розвитку економіки. Визначено, що в умовах цифровізації, глобалізаційних процесів та воєнних викликів, інноваційний розвиток стає базовим чинником підвищення конкурентоспроможності національних економічних систем. Проаналізовано останні дослідження зарубіжних та українських авторів, які свідчать про еволюцію інноваційної політики від традиційних моделей стимулювання R&D до місійно-орієнтованих підходів, зорієнтованих на вирішення стратегічних суспільних викликів. Систематизовано інструменти сучасної інноваційної політики, серед яких фінансові, податкові, попит-орієнтовані, екосистемні та інституційні механізми. Визначено проблеми їх реалізації, серед яких нестача фінансування, слабка комерціалізація наукових результатів та складність міжсекторальної координації. Зроблено висновок про необхідність узгодження національних пріоритетів з міжнародними практиками, що забезпечить стійкий інноваційний розвиток України та її інтеграцію до європейського інноваційного простору.

The article substantiates the necessity of developing a modern innovation policy as a fundamental driver of the mechanism of innovative economic development. The study emphasizes that in the context of rapid digitalization, globalization, and the challenges caused by wartime disruption, innovative development has become one of the main determinants of the competitiveness and

sustainability of national economies. However, the realization of innovative potential remains fragmented and insufficiently effective without clearly structured management mechanisms and purposeful state policies. The paper argues that innovation policy must perform the function of a systemic catalyst, not only defining strategic priorities but also shaping favorable institutional, financial, and organizational conditions for integrating science, business, and government into a unified innovation space.

The analysis of recent international research demonstrates a paradigm shift from a neutral model of innovation policy, primarily aimed at stimulating R&D, towards mission-oriented and directionality approaches. These approaches set socially significant trajectories, such as the transition to green energy, digital transformation, and strengthening the resilience of global supply chains. OECD reports empirically confirm this evolution by highlighting that the share of social and ecological objectives in national strategies already exceeds traditional economic goals of growth and competitiveness. Further discussions in foreign literature explore the concept of technology sovereignty and the risks of the so-called "medium-technology trap" in the EU, underlining the critical role of institutional mechanisms in transforming innovation policy into a driver of systemic development. At the same time, theoretical studies address the challenges of mission-oriented innovation policies, including intersectoral coordination, monitoring, evaluation, and the need for adaptive tools.

Ukrainian research during 2020-2025 focuses on the mechanisms of innovation-driven growth in the context of war and postwar recovery. Scholars emphasize the necessity of strengthening financial instruments, enhancing the commercialization of research results, and developing effective cooperation among government, business, and academia. Policy documents and analytical works stress that innovation should become the foundation for reconstruction, modernization, and sustainable growth. The article provides a systematization of the key instruments of modern innovation policy, which include financial mechanisms (grants, venture and blended capital, preferential lending), fiscal incentives (tax credits for R&D, accelerated depreciation of innovation-related equipment), demand-oriented instruments (innovation-oriented public procurement, standardization, regulatory sandboxes), ecosystem approaches (clusters, technology parks, technology transfer centers, and integration of universities and enterprises), and institutional mechanisms of coordination (inter-ministerial councils, mission-oriented national platforms, and international partnerships).

The findings suggest that advanced economies are increasingly moving away from isolated R&D incentives towards comprehensive innovation policies that combine various tools and integrate them into systemic strategies of economic transformation. For Ukraine, the adoption of a multidimensional innovation policy is critical for postwar recovery, competitiveness, and integration into the European Research and Innovation Area. The study concludes that the effectiveness of innovation policy is determined by its directionality, institutional coherence, and capacity of implementation mechanisms. The article also formulates practical recommendations on improving the architecture of innovation policy in Ukraine in line with global challenges and European integration priorities, emphasizing the need for a mission-oriented approach that balances short-term recovery tasks with long-term innovation-driven development.

Ключові слова: інноваційний розвиток; сучасна інноваційна політика; механізм розвитку; місійно-орієнтований підхід; інституційні механізми; фінансові інструменти; післявоєнне відновлення; конкурентоспроможність економіки.

Key words: innovative development; modern innovation policy; development mechanism; mission-oriented approach; institutional mechanisms; financial instruments; post-war recovery; economic competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна економіка перебуває у фазі глибоких трансформацій, що обумовлені цифровізацією, глобалізаційними процесами та викликами воєнного часу. У цих умовах інноваційний розвиток виступає ключовим чин-

ником підвищення конкурентоспроможності національних економічних систем. Однак, реалізація інноваційного потенціалу без чіткого механізму управління та цілеспрямованої державної політики є фрагментарною і малоефективною.

Сучасна інноваційна політика має відігравати роль драйвера, який не лише визначає пріоритети, а й створює сприятливі умови для інтеграції науки, бізнесу та

держави в єдиний інноваційний простір. Водночас існує проблема узгодженості політики з реальною практикою: недостатній рівень фінансування, відсутність дієвих стимулів для підприємств, обмежений доступ до венчурного капіталу та слабка комерціалізація наукових результатів.

З огляду на це, формування ефективного механізму інноваційного розвитку є актуальним як у науковому, так і в практичному вимірі. Для науки — це завдання системного осмислення сутності та структури такого механізму, його теоретичного обґрунтування та моделювання. Для практики — це пошук інструментів, які дозволять підвищити інноваційну активність підприємств, забезпечити стале економічне зростання, сприяти інтеграції України у світовий інноваційний простір.

Отже, проблема полягає у необхідності обґрунтування ролі сучасної інноваційної політики як драйвера механізму інноваційного розвитку економіки, що є важливим як для формування ефективних державних стратегій, так і для практичної імплементації інновацій у діяльність суб'єктів господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У закордонній науковій літературі протягом останніх років простежується зсув від "нейтральної" інноваційної політики до "цільової" та "керованої" (directionality): інноваційна політика має не лише стимулювати R&D, а й задавати суспільно значущі траєкторії (перехід на зелену енергетику, цифровізація, посилення стійкості ланцюгів постачання) [1]. OECD фіксує цей поворот емпірично: у стратегіях країн частка цілей із соціальним впливом перевищує традиційні цілі зростання та конкурентоспроможності, що вимагає оновлення інструментів і механізмів реалізації політики. Дискусія доповнюється працями про технологічний суверенітет і ризики "середньо-технологічної пастки" ЄС, що підкреслює роль інституційних механізмів у перетворенні інноваційної політики на чинник забезпечення інноваційного розвитку [2]. У теоретико-методичному полі з'являються узагальнення щодо викликів місійної інноваційної політики та наступного покоління інноваційної політики [3].

В українських дослідженнях, акцент зроблено на механізмах інноваційного розвитку в умовах війни та відновлення: окреслюються пріоритети політики, бар'єри комерціалізації, потреба у фінансових інструментах і взаємодії "уряд-бізнес-наука" [4, 5]. Аналітичні праці висвітлюють напрями активізації інноваційної політики як основу стійкого зростання.

Сучасні наукові дослідження наголошують на тому, що ефективність інноваційної політики визначається її спрямованістю та спроможністю механізму реалізації. Для України ключовим є узгодження місійно-орієнтованих пріоритетів із інституційними та фінансовими ме-

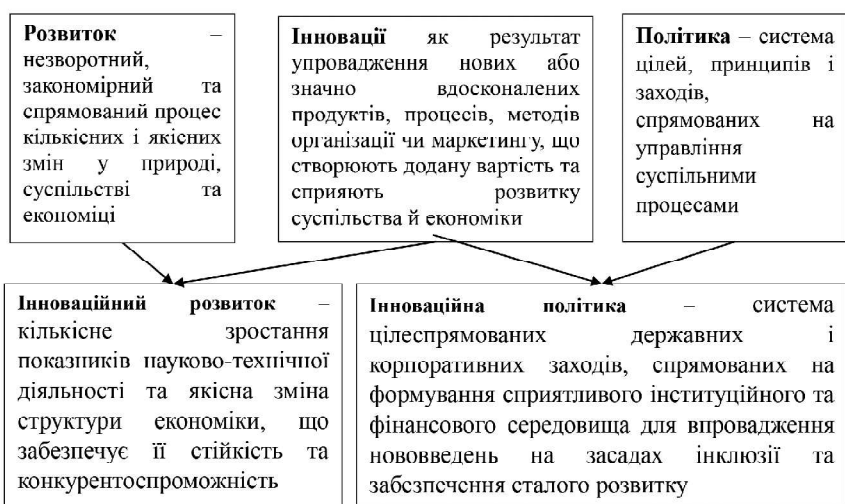

Рис. 1. Змістове навантаження понять "інноваційний розвиток" та "інноваційна політика"

Джерело: сформовано автором на основі [1—3, 6—7].

ханізмами реалізації, що підтверджують як міжнародні, так і національні дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ (ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ)

За змістом та спрямованістю дослідження можна виокремити наступні цілі статті:

Теоретико-методологічна ціль — уточнення змісту та сутності категорій "інноваційний розвиток" та "інноваційна політика"; визначення їх взаємозв'язку у сучасній економічній системі.

Аналітична ціль — аналіз інструментарію сучасної інноваційної політики в Україні та світі, окреслення основних тенденцій, інструментів й проблем її реалізації.

Практико-рекомендаційна ціль — розробка пропозицій щодо вдосконалення сучасної інноваційної політики як інституційного драйвера інноваційного розвитку економіки України з урахуванням глобальних викликів і євроінтеграційних процесів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У межах дослідження важливо уточнити зміст та сутність ключових категорій "інноваційний розвиток" та "інноваційна політика", оскільки саме вони формують теоретико-методичне підґрунтя сучасної економічної трансформації.

У статті "Інноваційна політика наступного покоління: сприяння системним соціально-економічним трансформаційним змінам" [3] Ранга та Кім розглядають інноваційний розвиток як процес глибинної трансформації системи, включно з технологічними, екологічними, соціальними змінами. На думку науковців, інновації мають бути суспільно орієнтованими і відповідати викликам сталого розвитку. Людвік І. І. у праці "Інноваційний розвиток України в умовах трансформаційної економіки" [6] визначає інноваційний розвиток як комплексну систему змін, що забезпечує не просто збільшення обсягу інноваційної діяльності, а зміну структури економіки, покращення комерціалізації, інтеграцію у міжнародні інноваційні мережі. Отже, інноваційний розвиток розгля-

Таблиця 1. Інструментарій сучасної інноваційної політики у провідних країнах світу

Інструмент	Джерело	Приклад застосування
Фінансові механізми (гранти, венчурний та змішаний капітал, інноваційні фонди, пільгове кредитування)	Einhoff & Paunov (2025), OECD (2022)	Програми співфінансування інновацій у ЄС (<i>Horizon Europe</i>), діяльність Українського фонду стартапів
Податкові стимули (R&D tax credits, прискорена амортизація)	European Innovation Scoreboard (2023), Edler et al. (2023)	Податкові пільги на витрати R&D у Франції, Нідерландах, Канаді
Попит-орієнтовані інструменти (інноваційні держзакупівлі, стандартизація, регуляторні «пісочниці»)	OECD (2024), Ranga & Kim (2023)	Public Procurement of Innovation у Великій Британії; регуляторні «пісочниці» для fintech у Сінгапурі
Екосистемні підходи (кластери, технопарки, центри трансферу технологій, інтеграція університетів і бізнесу)	European Innovation Scoreboard (2023), OECD (2022)	Технопарк «Софія Антиполіс» (Франція), ініціативи смарт-спеціалізації в регіонах України
Інституційні та координаційні механізми (міжвідомчі ради, національні платформи місійного розвитку, міжнародні партнерства)	Bartscherer et al. (2024), Yatskevych (2022)	Національні інноваційні ради у Німеччині та Південній Кореї; міжвідомчі платформи в Україні у сфері післявоєнного відновлення

Джерело: сформовано автором на основі [1—3, 7—11].

дається не лише як кількісне зростання показників науково-технічної діяльності, а й як якісна зміна структури економіки, що забезпечує її стійкість та конкурентоспроможність (рис. 1).

Змінюються підходи і до визначення змістового навантаження поняття "інноваційна політика". Айнхофф та Паунов у звіті "Трансформація інноваційної політики?" визначають інноваційну політику як систему стратегій STI (Science, Technology, Innovation), що більше не обмежується лише конкурентоспроможністю і зростанням, а акцентує увагу на суспільних викликах — цифровізації, переході на зелену енергетику, соціальній та регіональній інклюзії [1]. Едлер, Блінд, Кролл та Шуберт у статті "Технологічний суверенітет як нова основа для інноваційної політики" [2] трактують інноваційну політику як рамку, що включає економічні, політичні або геополітичні виміри. У статті "Інноваційна політика України у післявоєнний період" [7], автори визначають інноваційну політику як комплекс стратегічних пріоритетів перспективної економічної політики, а також систему державних заходів, що спрямовуються на відновлення, інвестиції в інноваційні процеси, модернізацію економіки в умовах кризи. З позиції досягнення вказаних характеристик інноваційна політика повинна визначатися як система цілеспрямованих державних і корпоративних заходів, спрямованих на формування сприятливого інституційного та фінансового середовища для впровадження нововведень на засадах інклюзії та забезпечення сталого розвитку (рис. 1).

Узагальнюючи змістове навантаження базових понять, можна стверджувати, що інноваційний розвиток виступає результатом якісних трансформацій економіки, спричинених упровадженням нових знань і технологій, а інноваційна політика є стратегічним механізмом їх спрямування та підтримки. Взаємозв'язок цих категорій проявляється у тому, що політика формує інституційні, фінансові й організаційні умови, які визначають масштаби й ефективність інноваційного розвитку, тоді як останній за-

безпечує досягнення цілей політики шляхом підвищення конкурентоспроможності та сталості економіки.

Саме тому подальший аналіз доцільно зосередити на розгляді сучасної інноваційної політики в Україні та світі, її ключових тенденцій, інструментів реалізації та проблемних аспектів. Такий аналіз дозволить визначити не лише загальні світові тренди, але й специфіку українського контексту, що є надзвичайно актуальним в умовах післявоєнного відновлення та інтеграції до європейського науково-інноваційного простору.

У XXI ст. інноваційна політика еволюціонує від традиційної моделі, орієнтованої переважно на стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (R&D), до парадигми місійно-орієнтованого розвитку (mission-oriented innovation policy). Її сутність полягає у визначенні стратегічних "місій" — глобальних чи національних викликів, що потребують комплексних міжгалузевих рішень. Замість вузького зосередження на зростанні ВВП чи підвищенні технологічної конкурентоспроможності, сучасні політики дедалі частіше інтегрують цілі "зеленого переходу", цифрової трансформації, соціальної інклюзії та сталості [1].

Інструментарій сучасної інноваційної політики у провідних країнах світу охоплює (табл. 1).

Аналіз інструментарію сучасної інноваційної політики засвідчує, що провідні країни світу дедалі більше переходять від ізолюваного стимулювання R&D до комплексних політик, які поєднують фінансові стимули, податкові пільги, попит-орієнтовані механізми та розвиток інноваційних екосистем. Важливою тенденцією є формування інституційної координації, що дозволяє об'єднати державу, бізнес, наукові установи й громадянське суспільство у реалізації місійно-орієнтованих пріоритетів. Для України використання такого багатовимірного інструментарію є критично необхідним у післявоєнному відновленні, адже воно сприяє підвищенню конкурентоспроможності, інтеграції до європейського науково-інноваційного простору та створенню стійких механізмів інноваційного розвитку.

Водночас науковці акцентують на проблемах реалізації такої політики: складність міжсекторальної координації, ризик "захоплення політики" окремими групами інтересів, дефіцит "довгих" інвестицій у високотехнологічні сектори та брак надійних метрик оцінювання результативності [1, 3].

ВИСНОВКИ

Сучасна інноваційна політика еволюціонує в напрямі місійно-орієнтованих підходів, які інтегрують соціальні, екологічні та економічні пріоритети. Україна перебуває на етапі пошуку власної моделі, яка має поєднувати відновлювальні завдання з довгостроковим інноваційним розвитком. Ключовим викликом є формування дієвого механізму реалізації політики, що здатен забезпечити стійкість, конкурентоспроможність та інтеграцію у глобальний інноваційний простір.

Для України актуальним є поєднання міжнародного досвіду з національними потребами: з одного боку, адаптація інструментів місійної політики та фінансових механізмів підтримки інновацій, з іншого — концентрація на завданнях відбудови, енергетичної незалежності та соціальної стійкості.

Література:

1. Einhoff, J. and C. Paunov (2025). Innovation policy transformed?: Unveiling a new paradigm through natural language processing. OECD Science, Technology and Industry Working Papers. No. 2025/21. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/5ee60cb5-en> (дата звернення: 12.09.2025).
2. Edler, J., Blind, K., Kroll, H., & Schubert, T. (2023). Technology sovereignty as an emerging frame for innovation policy: Defining rationales, ends and means. Research Policy, 52(6). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2023.104765> (дата звернення: 12.09.2025).
3. Ranga, M., Kim, S. Y. (2023). Next-generation innovation policies: Promoting systemic socio-economic transformative change. DOI: <https://doi.org/10.3389/frma.2023.1146039> (дата звернення: 12.09.2025).
4. Ковальчук, В. (2023). Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. Економіка та суспільство, (58). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> (дата звернення: 12.09.2025).
5. Пермінова, С., Ситник, Н., & Чупріна, М. (2024). Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. Економіка та суспільство, (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62> (дата звернення: 12.09.2025).
6. Людвік, І. І. (2022). Інноваційний розвиток України в умовах трансформаційної економіки. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, № 2 (125). DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-6> (дата звернення: 12.09.2025).
7. Яцкевич, І. В. (2022). Інноваційна політика України у післявоєнний період. Економіка та суспільство, 39, 53—60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-53> (дата звернення: 12.09.2025).
8. Bartscherer, F., Kurz, C., Wurster, S., & Hottenrott, H. (2024). Mission-oriented innovation policy: Mapping definitions, rationales, and approaches across 39 countries. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4845519> (дата звернення: 12.09.2025).
9. European Commission. (2023). European Innovation Scoreboard 2023. Publications Office of the European Union. DOI: <https://doi.org/10.2873/725212> (дата звернення: 12.09.2025).
10. OECD. (2022). Building back a better innovation ecosystem in Ukraine. OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/85a624f6-en> (дата звернення: 12.09.2025).
11. OECD. (2024). Agenda for Transformative Science, Technology and Innovation Policies. OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/ba2aaf7b-en> (дата звернення: 12.09.2025).

References:

1. Einhoff, J., & Paunov, C. (2025), "Innovation policy transformed?: Unveiling a new paradigm through natural language processing", OECD Science, Technology and Industry Working Papers, No. 2025/21, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5ee60cb5-en>.
2. Edler, J., Blind, K., Kroll, H., & Schubert, T. (2023), "Technology sovereignty as an emerging frame for innovation policy: Defining rationales, ends and means", Research Policy, vol. 52(6), Article 104765. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2023.104765>.
3. Ranga, M., & Kim, S. Y. (2023), "Next-generation innovation policies: Promoting systemic socio-economic transformative change", Frontiers in Research Metrics and Analytics, vol. 8, Article 1146039. <https://doi.org/10.3389/frma.2023.1146039>.
4. Kovalchuk, V. (2023), "Analysis of trends in the innovative development of the national economy", Ekonomika ta suspilstvo, vol. (58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33>.
5. Perminova, S., Sytnyk, N., & Chuprina, M. (2024), "Innovation activity in Ukraine during military aggression: Trends and prospects", Ekonomika ta suspilstvo, vol. (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>.
6. Liudvyk, I. I. (2022), "Innovative development of Ukraine in the context of a transformational economy", Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo, vol. 2(125). <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-6>.
7. Yatskevych, I. V. (2022), "Innovation policy of Ukraine in the postwar period", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 39, pp. 53—60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-53>.
8. Bartscherer, F., Kurz, C., Wurster, S., & Hottenrott, H. (2024), "Mission-oriented innovation policy: Mapping definitions, rationales, and approaches across 39 countries". <https://doi.org/10.2139/ssrn.4845519>.
9. European Commission. (2023), "European Innovation Scoreboard 2023", Publications Office of the European Union, Luxembourg. <https://doi.org/10.2873/725212>.
10. OECD. (2022), "Building back a better innovation ecosystem in Ukraine", OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/85a624f6-en>.
11. OECD. (2024), "Agenda for Transformative Science, Technology and Innovation Policies", OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/ba2aaf7b-en>.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2025 р.